

Muistio

Erityisasiantuntija
Kaisu Harju-Kolkka

4.5.2022

VN/11591/2022
VN/11591/2022-STM-2

Valtioneuvoston asetus sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen väliaikaisesta muuttamisesta

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuutus

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 6 §:n mukaan vakuutetulle korvataan terveydenhuoltolain 39 ja 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelusta aiheutuneet kustannukset. Jos kohteessa annetun ensihoidon ansiosta vakuutetun tila on korjaantunut niin, että kuljetusta jatkohoitopaikkaan ei tarvita, sairaankuljetusajoneuvon kohteessa käynnistä aiheutuneet kustannukset korvataan vakuutetulle aiheutuneena kustannuksena. Sairausvakuutuslain perusteella vakuutetulle korvataan ensihoitopalveluun liittyvä sairaankuljetus, ei ennen kuljetusta tai kuljetuksen aikana annettua ensihoitoa.

Sairaaankuljetusajoneuvon käytöstä aiheutuneiden kustannusten korvausperusteena olevasta korvaustaksasta säädetään sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:n 3 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksella. Sairaaankuljetuksen kustannusten korvaustaksa perustuu kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja käytettävissä oleviin varoihin.

Sairausvakuutuslain perustelujen (HE 191/2009 vp) mukaan asetuksella vahvistettavaa korvaustaksaa on tarkistettava kustannuskehityksen perusteella Suomen sairaankuljetusliitto ry:n esityksestä ja tarvittaessa muulloinkin. Kustannustekijöinä otetaan huomioon tilastokeskuksen julkaisema sairaankuljetuksen kustannusindeksi sekä palkkojen ja tuottavuuden kehitys. Ennen korvaustaksan säätämistä sosiaali- ja terveysministeriön on kuultava Kansaneläkelaitosta ja sairaankuljetusta edustavia järjestöjä.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta on valmisteltu erillisenä asiana parlamentaarisessa komiteassa monikanavarahoituksen purkamisen. Komitean kannanoton mukaan ensihoidon matkojen siirtämisen osalta on mahdollista tehdä päätös rahoitusvastuun siirrosta sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille. Maaliskuussa 2022 Sote-ministerityöryhmä antoi linjaukset monikanavarahoituksen purkamisen tiekartasta, jonka mukaan ensihoidon matkojen rahoitus- ja järjestämisvastuu siirretään hyvinvointialueille vuoden 2024 alusta lähtien.

2. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Valmistelun aikana on kuultu seuraavia tahoja: Kansaneläkelaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät, Akava ry ja STTK ry.

Asiasta on pidetty myös kuulemistilaisuus Suomen Kuntaliitto ry:lle, Hyvinvointiala HALI ry:lle ja Suomen Sairaaankuljetusliitto ry:lle.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Voimassa olevasta sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta säädetään valtioneuvoston asetuksessa 490/2018. Sairaankuljetuksen korvaustaksa muodostuu lähtömaksun, kilometrimaksun, toisen sairaankuljettajan lisämaksun ja odotusajan maksun korvausperusteesta. Asetuksen mukaan jokaisen uuden sairaankuljetuksen lähtömaksun korvausperusteena käytetään enintään 69,35 euroa. Jos kuljetusmatkan pituus ylittää 20 kilometriä, tämän matkan ylittävän osuuden kuljetuskustannusten korvausperusteena käytetään enintään 1,85 euroa jokaiselta alkavalta kilometriltä. Kuljetustehtävään osallistuvan toisen sairaankuljettajan lisämaksun korvausperusteena käytetään enintään 36,92 euroa ja tunnin ylittävältä ajalta lisäksi enintään 18,46 euroa jokaiselta alkavalta puolelta tunnilta. Yli tunnin kestävä yhtäjaksoisen odotusajan maksun korvausperusteena käytetään enintään 9,22 euroa jokaiselta alkavalta neljännektunnilta. Yhtä useampien paripotilaina olevien vakuutettujen lähtömaksun korvausperusteena käytetään enintään 34,67 euroa. Kuljetuksessa mukana olevan istuvan potilaan lisämaksun korvausperusteena käytetään enintään 17,33 euroa.

Kuljetuksesta aiheutuvia kustannuksia seurataan taksi- ja sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksin perusteella. Tilastokeskus tuottaa taksi- ja sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksin neljä kertaa vuodessa siten, että kustannusindeksi valmistuu seuraavan kuukauden aikana.

Energian hinta on noussut tuntuvasti viimeisen vuoden aikana Suomessa ja laajasti muualla Euroopassa. Myös liikennepolttoaineiden hinnat ovat nousseet etenkin raakaöljyn kallistumisen, biopolttoaineiden jakeluvaikeuksien kiristymisen ja biopolttoaineiden hintojen nousun myötä. Polttoaineen hinnan nousu vaikuttaa myös sairaankuljetuksen kustannuksiin.

Sairausvakuutuslakiin perustuvien matkakorvausten tarkoituksena on osaltaan turvata vakuutettujen yhdenvertainen oikeus saada tutkimusta ja hoitoa asuinpaikasta riippumatta korvaamalla osa sairauden, raskauden tai synnytyksen vuoksi tehdyn matkan aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista (PeVL 52/2017 vp). Korvattavien kuljetusten vaarantuminen vaarantaa myös vakuutettujen hoitoon pääsyn. Polttoaineen hinnan nousun väliaikainen kompensointi sairaankuljetuksen kustannustaksaa korottamalla on tarpeen sairaankuljetusalan toimijoiden toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Viimeisin julkaistu sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksi on maaliskuulta 2022. Indeksien perusteella sairaankuljetusliikenteen kustannukset ovat nousseet taksi- ja sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksin perusteella maaliskuun 2021 laskentapisteestä maaliskuun 2022 laskentapisteeseen pistelukuun nähden noin 5,3 prosenttia.

Sairaankuljetuksen korvaustaksaa ehdotetaan korotettavaksi 5,3 prosentilla ajalla 1.7.2022–31.12.2022. Korotus kohdistettaisiin saman prosenttiluvun mukaisesti kaikkiin asetuksessa mainittuihin korvausperusteisiin. Korotus perustuisi kustannusindeksin muutokseen edeltävän 12 kuukauden aikana. Korotuksen ehdotetaan olevan voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Korotuksen tarkoitus on väliaikaisesti kompensoida energian hinnan noususta johtuvaa kustannusten nousua. Korotuksen määräaikaisuus mahdollistaa sen, että korvaustaksan tasoa voidaan tarkastella uudelleen kustannustason kehittyessä.

4. Pääasialliset vaikutukset

Vuonna 2021 ensihoitoon liittyviä matkoja korvattiin noin 530 000, joiden korvaukset olivat noin 85 miljoonaa euroa. Vastaavasti ambulanssilla tehtyjä kiireettömiä sairaankuljetusmatkoja korvattiin noin 77 000 matkaa, joiden korvaukset olivat noin 17 miljoonaa euroa. Sairaankuljetuksen kustannusten korvaukset maksetaan sairausvakuutusrahastosta sairausvakuutuksen kuluina, jotka rahoitetaan 67 prosenttina valtion varoista ja 33 prosentin osuudella vakuutettujen sairaanhoitomaksujen tuotoilla.

Sairaankuljetuksen korvaustaksan väliaikainen korottaminen 5,3 prosentilla lisäisi sairausvakuutuksen matkakorvausmenoja arvioitua 3,1 miljoonalla eurolla. Valtion osuus tästä olisi 2,1 miljoonaa eurolla. Korotusmeno voitaisiin rahoittaa väliaikaisesti sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärällä. Näin ollen esityksen kustannusvaikutukset tulisivat huomioiduksi vuoden 2023 valtion talousarviossa ja vakuutettujen sairaanhoitomaksussa.

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat muutostarpeita palveluntuottajien järjestelmiin. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen olisi tiedotettava palveluntuottajia hintojen muutoksista.

5. Lausuntopalaute

Sosiaali- ja terveysministeriö on 4.5.2022 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt 11 vastaanottajataholta lausuntoa asetusluonnoksesta. Lausuntopyynnön mukaan lausunnon voivat antaa myös muut kuin jakelussa mainitut. Lausuntopyyntö julkaistiin ministeriön verkkosivuilla. Lausunto-aika päättyi 12.5.2022. Jotta esitetyt muutokset voidaan saada nopeasti voimaan kompensoimaan polttoaineen hinnan nousun aiheuttamaa kustannusten nousua sairausvakuutuksesta korvattavilla matkoilla, säädösvalmistelussa on ollut tarpeen poiketa kuulemista koskevasta ohjeellisesta lausuntoajasta.

6. Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.7.2022 ja on voimassa 31.12.2022 saakka.